

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka
Departament Zarządzania Programami Konkurencyjności i Innowacyjności

Przewodnik po kryteriach wyboru finansowanych operacji w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013

Warszawa, 30 września 2009

Spis treści

Wstęp3

Część I4

Wstęp

1. *Przewodnik po kryteriach wyboru finansowanych operacji Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka* to dokument pomocniczy dla beneficjentów PO IG, w którym zawarto szczegółowe wyjaśnienie kryteriów wyboru projektów w ramach poszczególnych działań Programu. W dokumencie określono także sposób oceny projektów, wraz z podaniem wag punktowych. Przewodnik został przygotowany w oparciu o kryteria przyjęte przez Komitet Monitorujący PO IG w celu ułatwienia beneficjentom właściwego przygotowania projektu.
2. Ze względu na dużą objętość materiału, w celu maksymalnego ułatwienia beneficjentom korzystania z Przewodnika poprzez umieszczenie wszystkich informacji dla danego działania lub poddziałania w jednym miejscu (bez konieczności przeszukiwania całego dokumentu), układ opisanych kryteriów różni się od tego, który znajduje się w Szczegółowym opisie osi priorytetowych PO IG. **Kryteria formalne wspólne dla wszystkich działań, które w Szczegółowym opisie wyodrębniono na samym początku, w Przewodniku zamieszczono przy każdym działaniu lub poddziałaniu, uwzględniając jednocześnie specyficzne dla nich elementy z wyjątkiem kryterium formalnego dotyczącego zgodności z politykami horyzontalnymi Unii Europejskiej wymienionymi w art. 16 i 17 Rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich nr 1083/2006, umieszczonego w Części I Przewodnika.**
3. Dokument składa się z dwóch części:

Pierwsza część (ogólna) zawiera:

1. **Zalecenia dla beneficjentów funduszy unijnych dotyczące interpretacji ustawy Prawo zamówień publicznych**, będące wskazówkami, w jaki sposób stosować obecnie obowiązującą ustawę Prawo zamówień publicznych, aby działać w możliwie najszerszym zakresie w zgodzie z prawem UE.
2. **Wyjaśnienie kryterium zgodności z politykami horyzontalnymi Unii Europejskiej wymienionymi w art. 16 i 17 Rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich nr 1083/2006, tzn. zrównoważonym rozwojem i równością szans**, gdyż wszyscy beneficjenci PO IG są zobowiązani do realizacji projektów zgodnie z ww. politykami, poprzez złożenie deklaracji dotyczącej zgodności realizowanego projektu z politykami horyzontalnymi UE. Zamieszczony w niniejszym dokumencie opis ma na celu zapoznanie wnioskodawcy z wymogami prawa polskiego, transponującego przepisy prawa wspólnotowego w odnośnym zakresie. Realizacja projektu zgodnie ze wskazanymi w Przewodniku przepisami zapewnia wypełnienie kryterium zgodności projektu z politykami horyzontalnymi Unii Europejskiej wymienionymi w art. 16 i 17 Rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich nr 1083/2006.
3. **Definicję delokalizacji oraz kwestie związane z tym zagadnieniem, wraz z przykładami, wskazujące jak badać projekty realizowane w ramach 4. osi priorytetowej PO IG pod kątem eliminowania przypadków wystąpienia przedmiotowego zagadnienia.**

Druga część (szczegółowa) zawiera szczegółowe wyjaśnienie kryteriów wyboru projektów w ramach poszczególnych działań oraz poddziałań PO IG wraz z podaniem stosowanej punktacji.

Część druga Przewodnika – podzielona na poszczególne priorytety została umieszczona na stronach internetowych poszczególnych Instytucji Pośredniczących.

- ***Informacje odnośnie do priorytetu 1 i 2 na stronie internetowej www.mnisw.gov.pl.***
- ***Informacje odnośnie do priorytetu 3,4,5 i 6 na stronie internetowej www.mg.gov.pl.***
- ***Informacje odnośnie do priorytetu 7 i 8 na stronie internetowej www.mswia.gov.pl.***

Część I

1. Zalecenia dla beneficjentów funduszy UE dotyczące interpretacji ustawy Prawo zamówień publicznych

Mając na uwadze fakt, że Komisja Europejska wskazała niezgodności polskiego ustawodawstwa w dziedzinie zamówień publicznych ze wspólnotowymi dyrektywami oraz Traktatem ustanawiającym Wspólnotę Europejską, Rząd RP zdecydował o niezwłocznym wniesieniu projektu nowelizacji ustawy *Prawo zamówień publicznych* do rozpatrzenia w trybie pilnym przez Parlament. Zakończenie procesu legislacyjnego planowane jest za kilka miesięcy. Do tego czasu beneficjenci funduszy unijnych udzielając nowych zamówień zobowiązani są stosować obowiązującą ustawę, częściowo naruszającą prawo unijne. Może to skutkować niekwalifikowanością części lub całości wydatków z budżetu UE.

W związku z powyższym wydane zostały Zalecenia dla beneficjentów funduszy UE dotyczące interpretacji ustawy Prawo zamówień publicznych, w których znajdują się wskazówki, w jaki sposób stosować obecnie obowiązującą ustawę Prawo zamówień publicznych, aby działać w możliwie najszerszym zakresie w zgodzie z prawem UE.

Zalecenia dla beneficjentów funduszy UE dotyczące interpretacji ustawy Prawo zamówień publicznych znajdują się na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pod następującym linkiem:

<http://www.mrr.gov.pl/Aktualnosci/Zalecenia+stosowanie+PZP.htm>

2 Kryterium formalne, wspólne dla wszystkich działań oraz poddziałań PO IG - Zgodność z politykami horyzontalnymi wymienionymi w art. 16 i 17 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

Na etapie weryfikacji formalnej wymagane jest złożenie deklaracji wnioskodawcy w formie oświadczenia woli, w której stwierdza on, że projekt jest zgodny z politykami horyzontalnymi UE wymienionymi w art. 16 i 17 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, tj. polityką równości szans i ochrony środowiska oraz że projekt jest realizowany zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Stosowna deklaracja została ujęta we wniosku o dofinansowanie projektu, w części „Deklaracja wnioskodawcy”. Ponadto, w ramach oceny formalnej beneficjent będzie zobowiązany do złożenia deklaracji, czy w ramach projektu realizowane będzie przedsięwzięcie znacząco oddziałujące na środowisko lub mogące znacząco oddziaływać na środowisko, lub mogące znacząco oddziaływać na wyznaczone, bądź potencjalne obszary Natura 2000. W przypadku, gdy projekt będzie obejmował realizację przedsięwzięcia należącego do któregoś z ww. typów przedsięwzięć weryfikacja dokumentacji zgromadzonej w ramach postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko zostanie przeprowadzona na dalszym etapie, jednak nie później niż przed zawarciem umowy o dofinansowanie. Dla projektów, w których realizowane będą przedsięwzięcia wymagające przeprowadzenia powtórnej oceny oddziaływania na środowisko przyjęto zasadę, że weryfikacja dokumentacji środowiskowej zgromadzonej w ramach pierwszej oceny oddziaływania na środowisko oceniana będzie najpóźniej przed zawarciem umowy o dofinansowanie, zaś dokumentacja zgromadzona w ramach powtórnej oceny oddziaływania na środowisko weryfikowana będzie na etapie pierwszego wniosku o płatność, przed uruchomieniem płatności. Spełnianie przez wnioskodawcę stosujących się do niego przepisów prawa w pozostałym zakresie dotyczącym ochrony środowiska, zgodnie ze złożoną deklaracją, zweryfikowane zostanie podczas kontroli prawidłowości realizacji projektu na miejscu.

Zrównoważony rozwój definiuje się jako rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje integrowanie działań mających na celu wzrost gospodarczy oraz działań społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej i trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli, zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń.

Jak wskazują postanowienia Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE)¹, zrównoważony rozwój stanowi podstawowy cel realizacji wszystkich polityk Unii Europejskiej (art. 6 TWE). Strategiczne cele warunkujące osiągnięcie zrównoważonego rozwoju zostały określone w przyjętej przez Radę Europejską w czerwcu 2001 r. w Goteborgu Strategii Zrównoważonego Rozwoju², a następnie w przyjętej w czerwcu 2006 r. w Brukseli Odnowionej Strategii Zrównoważonego Rozwoju³.

Strategie te wyznaczają cztery, kluczowe dla osiągnięcia celów strategicznych obszary działania:

- **ochrona środowiska naturalnego**, w tym zapewnienie możliwości utrzymania pełnej różnorodności form życia na Ziemi, poszanowanie ograniczeń zasobów naturalnych planety, zapewnienie wysokiego poziomu ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, przeciwdziałanie i ograniczanie zanieczyszczenia środowiska naturalnego, promowanie zrównoważonej produkcji i konsumpcji w celu likwidacji związku pomiędzy wzrostem gospodarczym a degradacją środowiska;
- **sprawiedliwość i spójność społeczna**, obejmująca promowanie bezpiecznego, sprawiedliwego społeczeństwa, charakteryzującego się zdrowymi stosunkami, realizującego zasady demokracji, integracji społecznej i spójności, szanującego podstawowe prawa i różnorodność społeczną, tworzącego równe szanse i zwalczającego wszelkie formy dyskryminacji;
- dobrobyt gospodarczy, osiągany poprzez dążenie do efektywnej, innowacyjnej gospodarki opartej na bogatej wiedzy, kierującej się zasadami konkurencji i wydajności ekologicznej, zapewniającej wysoki standard życia, a także wysoki poziom i jakość zatrudnienia w całej Unii Europejskiej;
- wypełnianie obowiązków w skali międzynarodowej, poprzez zachęcanie do tworzenia na całym świecie demokratycznych instytucji, opartych na zasadach pokoju, bezpieczeństwa i wolności, i obrona ich stabilności, aktywne propagowanie na całym świecie idei zrównoważonego rozwoju oraz zapewnienie, że polityka wewnętrzna i zewnętrzna Unii Europejskiej jest zgodna z celami zrównoważonego rozwoju w skali globalnej oraz międzynarodowymi zobowiązaniami Unii.

Ochrona środowiska naturalnego oraz podejmowanie działań społecznych zmierzających do integracji i spójności społecznej zaliczają się są zatem do podstawowych obszarów polityki zrównoważonego rozwoju. Uznać należy więc, że realizacja projektu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju zostanie zapewniona poprzez uwzględnienie przy jego realizacji polityki równości szans oraz polityki ochrony środowiska naturalnego.

Z punktu widzenia ochrony środowiska oznacza to konieczność uniezależnienia stopnia degradacji środowiska naturalnego od poziomu wzrostu gospodarczego, ochronę zasobów naturalnych i prowadzenie gospodarki tymi zasobami w sposób umożliwiający ich regenerację poprzez lepsze zarządzanie tymi zasobami i unikanie ich nadmiernej eksploatacji, promowanie zrównoważonych wzorców produkcji i konsumpcji, zahamowanie zmian klimatycznych i promowanie czystej energii, zapewnienie, by systemy transportowe odpowiadały wymogom ochrony środowiska oraz spełniały gospodarcze i społeczne potrzeby społeczeństwa.

Z punktu widzenia działań społecznych oznacza to zobowiązanie się do stworzenia społeczeństwa zintegrowanego społecznie, w szczególności poprzez likwidowanie we wszystkich dziedzinach życia wszelkich nierówności i promowania równych szans ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek czy orientację seksualną.

Problematyka ochrony środowiska, niezależnie od kierunków wyznaczonych Strategiami Zrównoważonego Rozwoju jest przedmiotem regulacji prawa unijnego, zarówno Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, jak i wydanych na jego podstawie dyrektyw, regulujących dziewięć obszarów tematycznych: ochronę środowiska w procesie inwestycyjnym, jakość powietrza, gospodarowanie odpadami, jakość wody, ochronę przyrody, ograniczenie zanieczyszczeń przemysłowych

¹ Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (TWE) wersja jednolita z 10 listopada 1997 r. (97/C//340/02)

² Communication from the Commission „A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development” COM(2001) 264 final, <http://eur-lex.europa.eu>

³ Renewed EU Sustainable Development Strategy, Brussels 26 June 2006 10197/06, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10917.en.06.pdf>

i zarządzanie ryzykiem, chemikalia i genetycznie zmodyfikowane organizmy, ochrona przed hałasem oraz bezpieczeństwo nuklearne i ochrona przed promieniowaniem. Postanowienia dyrektyw środowiskowych zostały w zasadzie implementowane do prawa polskiego.

Oznacza to, że biorąc pod uwagę specyfikę projektów kwalifikujących się do uzyskania dofinansowania w ramach PO IG beneficjenci przygotowując wnioski o dofinansowanie powinni przede wszystkim zwrócić uwagę na zapewnienie zgodności projektu z następującymi przepisami prawa:

- ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, 1227), zwanej dalej „ustawą OOŚ”
- ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902, z późn. zm.)
- ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.)
- ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.)
- ustawą z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493);
- ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.);
- ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.);
- ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.)

oraz wydanych na ich podstawie rozporządzeń.

Dodatkowo, dla projektów, dla których wymagane jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia (decyzja środowiskowa), Minister Rozwoju Regionalnego wydał *Wytyczne w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych*.⁴ Projekty, których realizacja wymaga uzyskania decyzji środowiskowej powinny zostać przygotowane zgodnie z tymi *Wytycznymi*.

1. Obowiązkiem, na który podmioty starające się o uzyskanie wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego powinny zwrócić szczególną uwagę jest nałożony przepisami art. 59-103 ustawy OOŚ lub, w okresie przejściowym⁵ przepisami 46-57 ustawy *Prawo ochrony środowiska* obowiązek uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia (decyzja środowiskowa), przy czym w przypadku stwierdzenia znaczącego transgranicznego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w ramach postępowania poprzedzającego wydanie decyzji środowiskowej należy uwzględnić obowiązki dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko, określone w art. 104-112 ustawy OOŚ (odpowiednio: art. 58-70 Prawa ochrony środowiska).

Zgodnie z art. 59 ust. 1 ustawy OOŚ realizacja:

1) planowanego przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko lub

⁴ Dla projektów realizowanych w oparciu o przepisy ustawy *Prawo ochrony środowiska* (tj. do 15.11.2008 r.) obowiązującą wersją jest wersja z dnia 3 czerwca 2008 r., a dla projektów realizowanych na podstawie ustawy OOŚ (od 15.11.2008 r.) obowiązującą wersją jest wersja z dnia 5 maja 2009 r. Obie wersje do odnalezienia na stronie www.mrr.gov.pl, w zakładce dotyczącej oceny oddziaływania na środowisko

⁵ Zgodnie z art. 153 ustawy OOŚ, do spraw wszczętych na podstawie przepisów ustawy *Prawo ochrony środowiska* stosuje się przepisy dotychczasowe.

2) planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, dla którego obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko został stwierdzony w drodze postanowienia przez organ właściwy do wydania decyzji środowiskowej,

wymaga uprzedniego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Realizacja planowanego przedsięwzięcia, innego niż wymienione w pkt. 1 i 2, które nie jest bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynika z tej ochrony, jeżeli może ono znacząco oddziaływać na ten obszar lub obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 został stwierdzony postanowieniem organu właściwego do wydania decyzji budowlanej, wymaga uprzedniego przeprowadzenia oceny oddziaływania na ten obszar.

Przedsięwzięcie zostało zdefiniowane zarówno w ustawie *OOS*, jak i w *Prawie ochrony środowiska* jako zamierzenie budowlane lub inna ingerencja w środowisko polegająca na przekształceniu lub zmianie wykorzystania terenu, przy czym przedsięwzięcia powiązane technologicznie kwalifikuje się jako jedno przedsięwzięcie, także jeżeli są one realizowane przez różne podmioty. (art. 3 ust. 1 pkt. 13 ustawy *OOS* lub art. 46 *Prawa ochrony środowiska* odpowiednio).

Ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadza się w ramach:

- a) postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia lub
- b) postępowania w sprawie wydania decyzji o pozwoleniu na budowę, decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego (powtórna ocena oddziaływania na środowisko).

Podmiot realizujący przedsięwzięcie jest zobowiązany do uzyskania decyzji środowiskowej w szczególności przed uzyskaniem:

- 1) **decyzji o pozwoleniu na budowę obiektu budowlanego⁶, decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego oraz decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych – wydawanych na podstawie ustawy *Prawo budowlane*;**
- 2) decyzji o pozwoleniu na rozbiórkę obiektów jądrowych – wydawanej na podstawie ustawy *Prawo budowlane*;
- 3) **decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu – wydawanej na podstawie ustawy *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*;**
- 4) koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin, na wydobywanie kopalin ze złóż, na bezzbiornikowe magazynowanie substancji oraz składowanie odpadów w górotworze, w tym w podziemnych wyrobiskach górniczych - wydawanej na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. *Prawo górnicze i geologiczne*;
- 5) decyzji określającej szczegółowe warunki wydobywania kopaliny - wydawanej na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. *Prawo górnicze i geologiczne*;
- 6) pozwolenia wodnoprawne na wykonanie urządzeń wodnych – wydawanego na podstawie *Prawo wodne*;
- 7) decyzji ustalającej warunki prowadzenia robót polegających na regulacji wód oraz budowie wałów przeciwpowodziowych, a także robót melioracyjnych, odwodnień budowlanych oraz innych robót ziemnych zmieniających stosunki wodne na terenach o szczególnych wartościach przyrodniczych, zwłaszcza na terenach, na których znajdują się skupienia roślinności o szczególnej wartości z punktu widzenia przyrodniczego, terenach o walorach krajobrazowych i ekologicznych, terenach masowych lęgów ptactwa, występowania skupień gatunków

⁶ Należy zwrócić uwagę, że w przypadku przedsięwzięcia mogącego zawsze lub potencjalnie znacząco wpływać na środowisko lub na obszar Natura 2000 nie może być ono realizowane na zgłoszenie, lecz zawsze będzie wymagało uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę.

chronionych oraz tarlisk, zimowisk, przepławek i miejsc masowej migracji ryb i innych organizmów wodnych – wydawanej na podstawie ustawy *o ochronie przyrody*;

- 8) decyzji o zatwierdzeniu projektu scalania lub wymiany gruntów – wydawanej na podstawie ustawy z dnia 26 marca 1982 r. *o scalaniu i wymianie gruntów*;
- 9) decyzji o zmianie lasu na użytek rolny – wydawanej na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. *o lasach*;
- 10) decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej – wydawanej na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. *o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych*;
- 11) decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej – wydawanej na podstawie ustawy z dnia 28 marca 2003 r. *o transporcie kolejowym*;
- 12) decyzji o ustaleniu lokalizacji autostrady – wydawanej na podstawie ustawy z dnia 27 października 1994 r. *o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym*;
- 13) decyzji o ustaleniu lokalizacji przedsięwzięć Euro 2012 – wydawanej na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. *o przygotowaniu finałowego turnieju Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012*;
- 14) decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego – wydawanej na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. *o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego*.

Oznacza to, że jeśli w ramach projektu nie będzie konieczne uzyskanie jednej z ww. decyzji projekt nie będzie podlegał obowiązkowi uzyskania decyzji środowiskowej. Nie będzie również podlegał takiemu obowiązkowi projekt, w którym nie będzie realizowane wymienione w pkt. a i b powyżej lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynika z tej ochrony, jeżeli może ono znacząco oddziaływać na ten obszar lub obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 został stwierdzony postanowieniem organu właściwego do wydania decyzji budowlanej wymaga uprzedniego przeprowadzenia oceny oddziaływania na ten obszar. W przypadku wątpliwości, czy realizacja projektu będzie za sobą pociągała obowiązek uzyskania decyzji środowiskowej, Instytucja Zarządzająca PO IG zaleca skonsultowanie się z właściwym miejscowo organem właściwym do wydania decyzji środowiskowej. Organem właściwym do wydania decyzji środowiskowej jest właściwy ze względu na miejsce realizacji przedsięwzięcia wójt, burmistrz lub prezydent miasta⁷.

Biorąc pod uwagę typy projektów, jakie kwalifikują się do realizacji w ramach PO IG, wydaje się, że w przypadku tych projektów najczęściej uzyskanie decyzji środowiskowej będzie następowało przed uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę obiektu budowlanego, decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Rodzaje przedsięwzięć wymagających decyzji o pozwoleniu na budowę oraz realizowanych w drodze zgłoszenia zostały określone w art. 28-31 *Prawa budowlanego*.

Obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko stwierdza się uwzględniając łącznie poniższe uwarunkowania:

- a) rodzaj i charakterystykę przedsięwzięcia z uwzględnieniem:
 - skali przedsięwzięcia i wielkości zajmowanego terenu oraz ich wzajemnych proporcji,

⁷ Dla decyzji środowiskowej uzyskiwanej przed uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę obiektu budowlanego, decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego oraz decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych, a także przed dokonaniem zgłoszenia budowy lub wykonywania robót budowlanych oraz zgłoszenia sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części.

- powiązań z innymi przedsięwzięciami, w szczególności kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć znajdujących się na obszarze, na który oddziaływać będzie przedsięwzięcie,
 - wykorzystania zasobów naturalnych,
 - emisji i występowania innych uciążliwości,
 - ryzyka wystąpienia poważnej awarii, przy uwzględnieniu używanych substancji i stosowanych technologii
- b) usytuowanie przedsięwzięcia z uwzględnieniem możliwego zagrożenia dla środowiska, w szczególności przy istniejącym użytkowaniu terenu, zdolności samooczyszczania się środowiska i odnawiania zasobów naturalnych, walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz uwarunkowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględniające:
- obszary wodno-błotne oraz inne obszary o płytkim zaleganiu wód podziemnych,
 - obszary wybrzeży,
 - obszary górskie lub leśne,
 - obszary objęte ochroną, w tym strefy ochronne ujęć wody i obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych,
 - obszary wymagające specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt lub ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych objętych ochroną, w tym obszary Natura 2000 oraz pozostałe formy ochrony przyrody,
 - obszary, na których standardy jakości środowiska zostały przekroczone,
 - obszary o krajobrazie mającym znaczenie historyczne, kulturowe lub archeologiczne,
 - gęstość zaludnienia,
 - obszary przylegające do jezior,
 - uzdrowiska i obszary ochrony uzdrowiskowej
- c) rodzaj i skalę możliwego oddziaływania w odniesieniu do ww. uwarunkowań wynikające z:
- zasięgu oddziaływania – obszaru geograficznego i liczby ludności, na którą przedsięwzięcie może oddziaływać,
 - transgranicznego charakteru oddziaływania przedsięwzięcia na poszczególne elementy przyrodnicze,
 - wielkości i złożoności oddziaływania, z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury technicznej,
 - prawdopodobieństwa oddziaływania,
 - czasu trwania, częstotliwości i odwracalności oddziaływania.

Postanowienia nakładające obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko lub ustalające brak takiego obowiązku wymagają uprzedniego zaopiniowania przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) oraz przez właściwy organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Nakładając obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko właściwy organ ustala jednocześnie wymagany zakres raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Należy zwrócić szczególną uwagę na treść uzasadnień przedmiotowych postanowień, które oprócz elementów wymaganych przepisami kodeksu postępowania administracyjnego powinny zawierać informacje o wymienionych powyżej uwarunkowaniach uwzględnionych przez organ przy wydawaniu postanowienia.

Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko wszczyna się na wniosek podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia. Do wniosku należy dołączyć:

- raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub kartę informacyjną przedsięwzięcia, jeśli wnioskodawca występuje o ustalenie zakresu raportu lub jeśli przedsięwzięcie jest przedsięwzięciem mogącym potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko,
- poświadczoną przez właściwy organ kopię mapy ewidencyjnej obejmującej teren, na którym realizowane będzie przedsięwzięcie,
- wypis z ewidencji gruntów obejmujący teren, na którym realizowane będzie przedsięwzięcie oraz obszar, na który oddziaływać będzie przedsięwzięcie.

Informacje zawarte w karcie informacyjnej przedsięwzięcia obejmują:

- określenie rodzaju, skali i usytuowania przedsięwzięcia
- określenie powierzchni zajmowanej nieruchomości, a także obiektu budowlanego oraz dotychczasowego sposobu ich wykorzystania i pokrycia nieruchomości szatą roślinną
- opis rodzaju technologii
- opis ewentualnych wariantów przedsięwzięcia
- określenie przewidywanej ilości wykorzystywanej wody, surowców, materiałów, paliw oraz energii
- opis rozwiązań chroniących środowisko
- określenie rodzajów i przewidywanej ilości wprowadzanych do środowiska substancji lub energii przy zastosowaniu rozwiązań chroniących środowisko
- dane o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko
- dane o obszarach podlegających ochronie znajdujących się w zasięgu znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia
- dane o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko
- dane o obszarach podlegających ochronie znajdujących się w zasięgu znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia.

Zgodnie z art. 66 ustawy OOS⁸ raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać⁹:

1. opis planowanego przedsięwzięcia, a w szczególności:
 - a) charakterystykę całego przedsięwzięcia i warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji,
 - b) główne cechy charakterystyczne procesów produkcyjnych,
 - c) przewidywane wielkości emisji, wynikające z funkcjonowania planowanego przedsięwzięcia,
2. opis elementów przyrodniczych środowiska, objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia, w tym elementów objętych ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody,
3. opis istniejących w sąsiedztwie lub bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
4. opis przewidywanych skutków dla środowiska w przypadku niepodejmowania przedsięwzięcia,
5. opis analizowanych wariantów, w tym:
 - a) wariantu proponowanego przez wnioskodawcę oraz racjonalnego wariantu alternatywnego,

⁸ Dla przedsięwzięć realizowanych na podstawie Prawa ochrony środowiska zakres raportu został określony w art. 52 tej ustawy.

⁹ Dla decyzji środowiskowej uzyskiwanej przed uzyskaniem decyzji wymienionych w przepisie 7.

- b) wariantu najkorzystniejszego dla środowiska
wraz z uzasadnieniem ich wyboru,
6. określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko analizowanych wariantów, w tym również w wypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, a także możliwego transgranicznego oddziaływania na środowisko,
 7. uzasadnienie wybranego przez wnioskodawcę wariantu ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w szczególności na:
 - a) ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę i powietrze,
 - b) powierzchnię ziemi z uwzględnieniem ruchów masowych ziemi, klimat i krajobraz,
 - c) dobra materialne,
 - d) zabytki i krajobraz kulturowy, objęte istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków,
 - e) wzajemne oddziaływanie pomiędzy ww. elementami,
 8. opis metod prognozowania zastosowanych przez wnioskodawcę oraz opis przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko, obejmujący bezpośrednio, pośrednio, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe, stałe i chwilowe oddziaływania na środowisko, wynikające z:
 - a) istnienia przedsięwzięcia,
 - b) wykorzystania zasobów środowiska,
 - c) emisji,
 9. opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
 10. (...)
 11. jeżeli planowane przedsięwzięcie jest związane z użyciem instalacji, porównanie proponowanej technologii z technologią spełniającą wymagania określone w art. 143 *Prawa ochrony środowiska*,
 12. wskazanie, czy dla planowanego przedsięwzięcia jest konieczne ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania w rozumieniu przepisów ustawy *Prawo ochrony środowiska*, oraz określenie granic takiego obszaru, ograniczeń w zakresie przeznaczenia terenu, wymagań technicznych dotyczących obiektów budowlanych i sposobów korzystania z nich; nie dotyczy to przedsięwzięć polegających na budowie drogi krajowej,
 13. przedstawienie zagadnień w formie graficznej (organ może odstąpić od tego wymogu),
 14. przedstawienie zagadnień w formie kartograficznej w skali i szczegółowości odpowiadającej przedmiotowi i szczegółowości analizowanych w raporcie zagadnień oraz umożliwiającej kompleksowe przedstawienie analiz oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, (organ może odstąpić od tego wymogu)
 15. analizę możliwych konfliktów społecznych związanych z planowanym przedsięwzięciem (organ może odstąpić od tego wymogu),
 16. przedstawienie propozycji monitoringu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na etapie jego budowy i eksploatacji lub użytkowania, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru (organ może odstąpić od tego wymogu),
 17. wskazanie trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, jakie napotkano opracowując raport,

18. streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w raporcie w odniesieniu do każdego elementu raportu,
19. nazwisko osoby lub osób sporządzających raport,
20. źródła informacji stanowiące podstawę do sporządzenia raportu.

Jeżeli dla planowanego przedsięwzięcia konieczne jest ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania, do raportu należy dołączyć poświadczoną przez właściwy organ kopię mapy ewidencyjnej z zaznaczonym przebiegiem granic obszaru, na którym konieczne jest utworzenie obszaru ograniczonego użytkowania.

W razie stwierdzenia możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko, ww. informacje, z wyjątkiem streszczenia w języku niespecjalistycznym, nazwiska osoby lub osób sporządzających raport, oraz źródła informacji stanowiących podstawę do sporządzenia raportu, powinny uwzględniać określenie oddziaływania planowanego przedsięwzięcia poza terytorium kraju (art. 66 ust. 3 ustawy *OOS*/art. 52 ust. 4a *Prawa ochrony środowiska*).

Organ określając zakres raportu może – kierując się usytuowaniem, charakterem i skalą oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko – odstąpić od wymagań co do zawartości raportu w zakresie niektórych, wskazanych powyżej, informacji oraz od wymagania opisu wariantu polegającego na niepodejmowaniu przedsięwzięcia (art. 68 ust. 2 ustawy *OOS*/art. 52 ust. 1a *Prawa ochrony środowiska*).

Podkreślenia wymaga, że w przypadku przedsięwzięć, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko jest obligatoryjne wnioskodawca przed złożeniem wniosku o wydanie decyzji środowiskowej może zwrócić się do organu właściwego do wydania tej decyzji z zapytaniem o określenie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, przy czym jeżeli przedsięwzięcie może transgranicznie oddziaływać na środowisko wystąpienie z takim wnioskiem jest obligatoryjne (art. 69 ust. 3 ustawy *OOS*/art. 49 *Prawa ochrony środowiska*).

Postanowienie ustalające zakres raportu o oddziaływaniu na środowisko wydaje się w terminie 30 dni od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (art. 70 ust. 4 ustawy *OOS*) / w terminie 30 dni od dnia otrzymania zapytania o zakres raportu (ustawa *Prawo ochrony środowiska*).

Instytucja Zarządzająca PO IG zaleca, w celu zapewnienia prawidłowości przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko oraz uniknięcia potencjalnych zagrożeń w postaci niezgodności realizowanego projektu z prawem UE, występowanie z zapytaniem o ustalenie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Decyzję środowiskową należy dołączyć do wniosku o wydanie ww. decyzji lub do zgłoszenia. Złożenie wniosku lub dokonanie zgłoszenia powinno nastąpić nie później niż przed upływem 4 lat (ustawa *OOS*) / 2 lat (ustawa *Prawo Ochrony środowiska*) lat od dnia, w którym decyzja środowiskowa stała się ostateczna, przy czym termin ten może ulec wydłużeniu o 2 lata w przypadku, gdy realizacja planowanego przedsięwzięcia przebiega etapowo oraz nie zmieniły się warunki określone w decyzji środowiskowej (art. 72 ust. 3 i 4 ustawy *OOS*/ art. 46 ust. 4a i 4b ustawy *Prawo Ochrony środowiska*).

Nie jest natomiast wymagane uzyskanie decyzji środowiskowej w przypadku zmian decyzji o pozwoleniu na budowę obiektu budowlanego, decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego oraz decyzji o pozwoleniu na wznowienie robót budowlanych wydanych dla przedsięwzięcia, które uzyskało decyzję środowiskową, jeżeli zmiana tych decyzji polega na odstąpieniu od zatwierdzonego projektu budowlanego w zakresie dotyczącym charakterystycznych parametrów obiektu budowlanego (kubatury, powierzchni zabudowy, wysokości, długości, szerokości i liczby kondygnacji) lub zapewnienia warunków niezbędnych do korzystania z tego obiektu przez osoby niepełnosprawne oraz jeżeli zmiana tych warunków nie spowoduje zmiany warunków określonych w decyzji środowiskowej.

Rodzaje przedsięwzięć, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko jest obligatoryjne¹⁰ lub może zostać uznane przez organ właściwy do wydania decyzji środowiskowej za

¹⁰ Są to przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko

obligatoryjne¹¹, tj. przedsięwzięcia, dla których uzyskanie decyzji środowiskowej przed uzyskaniem decyzji inwestycyjnej jest obligatoryjne, zostały wymienione odpowiednio w § 2 i § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573, z późn. zm¹²).

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na zarzuty Komisji Europejskiej odnośnie do nieprawidłowej, w ocenie KE, wykładni przepisów dyrektywy nr 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków dla środowiska niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć¹³ w zakresie stosowania procedury screeningu. Zdaniem KE określone w § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. progi ilościowe powinny być traktowane jako mające jedynie charakter pomocniczy przy podejmowaniu przez organy administracji decyzji o nałożeniu obowiązku sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. **Progi ilościowe istniejące w obecnie obowiązującym rozporządzeniu nie mogą być traktowane jako przesądzające o kwalifikacji przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.** Ewentualne występowanie znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko należy rozważyć każdorazowo i indywidualnie przy uwzględnieniu wszystkich kryteriów określonych w art. 63 ustawy OOS¹⁴ oraz potwierdzić uzyskując od organu właściwego do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia postanowienie ustalające obowiązek lub brak obowiązku sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków oraz specjalne obszary ochrony siedlisk. W chwili obecnej Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313, z późn. zm.) została wyznaczona pełna sieć obszarów specjalnej ochrony ptaków i tylko część specjalnych obszarów ochrony siedlisk spośród tych, które zdaniem Komisji Europejskiej powinny zostać przez Polskę wyznaczone do dnia 1 maja 2004 r.

W tym kontekście podkreślenia wymaga fakt, że w opinii Komisji Europejskiej, która została uznana przez stronę polską poprzez uwzględnienie odpowiednich zapisów w poszczególnych programach operacyjnych, do czasu pełnego uregulowania w polskich przepisach prawnych sprawy wyznaczenia obszarów Natura 2000 w procesie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko pod uwagę będą brane potencjalne obszary Natura 2000, tj. te obszary, które w opinii Komisji Europejskiej powinny zostać wyznaczone 1 maja 2004r., ale nie zostały wyznaczone przez Polskę. **Współfinansowanie projektów, które negatywnie oddziałują na wyznaczone oraz potencjalne obszary Natura 2000 nie będzie dozwolone. Nie jest natomiast wykluczone dokonanie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na potencjalne obszary Natura 2000 zgodnie z przepisami Prawa ochrony środowiska i w przypadku stwierdzenia braku znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia na potencjalny obszar Natura 2000, rozpoczęcie realizacji projektu po uzyskaniu decyzji środowiskowej. W przypadku stwierdzenia braku znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia na potencjalny obszar Natura 2000 współfinansowanie projektu ze środków EFRR będzie możliwe.**

¹¹ Są to przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 maja 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 92, poz. 769) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 158, poz. 1105).

¹³ (Dz.U.L.175, s. 40-48)

¹⁴ Dla przedsięwzięć realizowanych na podstawie przepisów Prawa ochrony środowiska kryteria zostały określone w par. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko.

Informacja na temat wyznaczonych w Polsce, zaakceptowanych przez Komisję Europejską, lecz nie wyznaczonych oficjalnie, a także potencjalnych obszarów Natura 2000 jest dostępna na stronie Ministerstwa Środowiska¹⁵.

Organ właściwy do wydania decyzji środowiskowej zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko na zasadach określonych w dziale III, rozdziału 1 i 2 ustawy *OOŚ/Dziale V ustawy Prawo ochrony środowiska*.

W przypadku, gdy zostało stwierdzone, iż przedsięwzięcie może znacząco transgranicznie oddziaływać na środowisko, przed wydaniem decyzji środowiskowej konieczne jest również przeprowadzenie postępowania transgranicznego, zgodnie z przepisami art. 104-112 ustawy *OOŚ/art. 58-70 Prawa ochrony środowiska*.

Decyzja środowiskowa wydawana jest po stwierdzeniu zgodności lokalizacji przedsięwzięcia z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (jeżeli ten plan jest uchwalony), z uwzględnieniem uzgodnień z właściwymi organami dokonanych w trakcie postępowania, ustaleń zawartych w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub informacji określonych w art. 74 ustawy *OOŚ/art. 49 ust. 3 Prawa ochrony środowiska* (jeżeli sporządzenie raportu nie jest wymagane) oraz wynikami przeprowadzonego postępowania z udziałem społeczeństwa oraz postępowania transgranicznego (jeżeli dotyczy).

Decyzja środowiskowa wymaga uzasadnienia, które w szczególności powinno zawierać informacje o sposobie wykorzystania uwag i wniosków zgłoszonych z udziałem społeczeństwa oraz postępowania transgranicznego (jeżeli dotyczy) (art. 85 ust. 1 i 2 ustawy *OOŚ/art. 56 ust. 7 i 8 oraz art. 64 ust. 1a Prawa ochrony środowiska*). Zważywszy na stanowisko Komisji Europejskiej odnośnie zgodności przeprowadzanego postępowania w sprawie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko z postanowieniami dyrektywy Rady nr 85/337/EWG w zakresie udziału społeczeństwa w tym postępowaniu Instytucja Zarządzająca PO IG zaleca zwracanie szczególnej uwagi na uzasadnienie decyzji środowiskowej w tym zakresie.

Organ wydający decyzję środowiskową, jeżeli zasadność takiej zmiany wynika z przeprowadzonego postępowania w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, może, za zgodą wnioskodawcy, wskazać w tej decyzji inny, dopuszczony do realizacji wariant przedsięwzięcia. Jeżeli wnioskodawca nie wyrazi zgody, organ odmawia wydania decyzji środowiskowej (art. 81 ust. 1 i 2 ustawy *OOŚ/art. 55 Prawa ochrony środowiska*).

Decyzją środowiskową można na wnioskodawcę nałożyć obowiązki dotyczące zapobiegania, ograniczania oraz monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, wykonania kompensacji przyrodniczej, a także przedstawienia analizy porealizacyjnej w ustalonym zakresie i terminie (art. 82 ust. 2 ustawy *OOŚ/art. 56 ust. 4 Prawa ochrony środowiska*).

Do zmiany decyzji środowiskowej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące jej wydania (art. 87 ustawy *OOŚ/art. 56a Prawa ochrony środowiska*).

Jeżeli na terenie, na którym realizowane jest przedsięwzięcie, dla którego została wydana decyzja określona w art. 72 ust. 1 ustawy *OOŚ*, został wyznaczony obszar Natura 2000, uprawniony podmiot powinien w terminie 1 roku od dnia wyznaczenia tego obszaru złożyć wniosek o wydanie decyzji środowiskowej w zakresie oddziaływania na obszar Natura 2000 (art. 72 ust.7 ustawy *OOŚ*).

Ponowne przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (dotyczy projektów realizowanych po 15 listopada 2009 r. – na mocy ustawy *OOŚ* – rozdział 4)

¹⁵ <http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl>

Ponowną ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadza się, gdy:

1. Organ wydający decyzję środowiskową stwierdzi w niej konieczność przeprowadzenia ponownej oceny. Stwierdzając obowiązek przeprowadzenia ponownej oceny organ bierze pod uwagę w szczególności następujące okoliczności:
 - posiadane na etapie wydawania decyzji środowiskowych dane na temat przedsięwzięcia lub elementów przyrodniczych środowiska objętych zakresem przewidywanego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko nie pozwalają wystarczająco ocenić oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
 - ze względu na rodzaj i charakterystykę przedsięwzięcia oraz jego powiązania z innymi przedsięwzięciami istnieje możliwość kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć znajdujących się na obszarze, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie,
 - istnieje możliwość oddziaływania przedsięwzięcia na obszary wymagające specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt lub ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych objętych ochroną, w tym obszary Natura 2000 oraz pozostałe formy przyrody,
2. Na wniosek podmiotu planującego podjęcie realizacji przedsięwzięcia złożony do organu właściwego do wydania decyzji. W przypadku, gdy powtórny OOS realizowany jest na wniosek podmiotu planującego przedsięwzięcie, jest on zobowiązany do załączenia do wniosku raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub karty informacyjnej przedsięwzięcia wraz z wnioskiem o ustalenie zakresu raportu.
3. Jeżeli organ właściwy do wydania decyzji stwierdzi, że we wniosku o wydanie decyzji zostały dokonane zmiany w stosunku do wymagań określonych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W przypadku, gdy organ stwierdzi obowiązek przeprowadzenia powtórnej oceny, wydaje postanowienie o obowiązku sporządzenia raportu, określając jednocześnie zakres raportu. Na to postanowienie służy zażalenie. Organ wydaje postanowienie o zawieszeniu postępowania w sprawie wydania decyzji głównej do czasu zakończenia oceny oddziaływania na środowisko. Po otrzymaniu raportu organ występuje do RDOŚ z wnioskiem o uzgodnienie warunków realizacji przedsięwzięcia, przedkładając:

- wniosek o wydanie decyzji głównej,
- decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach,
- raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

RDOŚ występuje z wnioskiem do organu właściwego do wydania decyzji głównej o zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu. RDOŚ występuje z wnioskiem do PPIS o wydanie opinii. Opinię wydaje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o wydanie opinii. Organ właściwy do wydania decyzji głównej przekazuje RDOŚ uwagi i wnioski zgłoszone w ramach postępowania z udziałem społeczeństwa, który je rozpatruje w ramach postępowania. RDOŚ wydaje postanowienie uzgadniającego warunki realizacji przedsięwzięcia. Postanowienie wydaje się w terminie 45 dni od dnia otrzymania dokumentów. Postanowienie ustalające warunki realizacji przedsięwzięcia wymaga uzasadnienia, które niezależnie od wymagań nałożonych k.p.a. powinno zawierać:

- informacje o przeprowadzonym postępowaniu z udziałem społeczeństwa oraz o tym w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone przez społeczeństwo,
- informacje w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę: ustalenia zawarte w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, ustalenia zawarte w opinii PPIS oraz wyniki postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Postanowienie wiąże organ wydający decyzję główną.

Niezależnie od przedstawionych powyżej uwag Instytucja Zarządzająca PO IG zaleca, w przypadku projektów wymagających przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko realizowanego projektu, stosowanie się do *Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych*¹⁶, które zawierają szczegółowe wskazówki dla beneficjentów starających się o wsparcie dla projektów, których realizacja wymaga uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Ponadto zaleca się, aby we wszystkich wnioskach kierowanych w ramach postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko **umieszczać informację, że przedsięwzięcie jest realizowane w ramach projektu współfinansowanego z EFRR w ramach PO IG.**

Ponadto, Instytucja Zarządzająca PO IG zaleca korzystanie z informacji przedstawionych na stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (www.bipgdos.mos.gov.pl), gdzie w zakładce Oceny oddziaływania na środowisko znajduje się publikacja pt. *Postępowania administracyjne w sprawach określonych ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.*

Zalecając stosowanie *Wytycznych*, Instytucja Zarządzająca PO IG wskazuje również Wnioskodawcy aktywny udział w procesie uzyskiwania decyzji środowiskowej. Z uwagi na długotrwałość postępowania i jego skomplikowanie, błędy jakie mogą pojawić się w samym postępowaniu, jak i postanowieniach oraz decyzjach wydawanych w ramach tego postępowania mogą zagrozić wykluczeniem możliwości uzyskania dofinansowania na realizowany projekt. W szczególności uwagę należy zwrócić na następujące kwestie:

1) uzasadnienia postanowień o określaniu braku obowiązku sporządzenia raportu

Jak już była mowa powyżej, Komisja Europejska, kwestionuje zgodność z dyrektywą OOS postanowień o braku obowiązku sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, opierających uzasadnienie wyłącznie na nieprzekraczaniu przez przedsięwzięcie progów ustalonych w § 3 *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko*. Należy zatem zadbać, aby uzasadnienie postanowienia nakładającego obowiązek sporządzenia raportu lub ustalającego brak takiego obowiązku odnosiło się do kryteriów kwalifikowania przedsięwzięcia do sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko, określonych w § 5 *rozporządzenia Rady Ministrów z 9 listopada 2004 r.* W przypadku stwierdzenia uchybień w wydanym postanowieniu, wnioskodawca, będący stroną postępowania, może, powołując się na braki w wydanym uzasadnieniu, które mogą grozić wykluczeniem możliwości uzyskania dofinansowania przedsięwzięcia, złożyć na wydane postanowienie zażalenie do organu wyższej instancji (art. 65 ust. 2 ustawy OOS – zażalenie jest możliwe jedynie do postanowienia o konieczności przeprowadzenia OOS/art. 51 ust. 5 ustawy *Prawo ochrony środowiska* – zarówno do postanowienia o konieczności jak i braku konieczności przeprowadzenia OOS).

Zgodnie z dyrektywą Rady nr 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w *sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne* (dalej jako: dyrektywa EIA) do przedsięwzięć infrastrukturalnych, które mogą podlegać ocenie oddziaływania na środowisko (tzw. II grupa) zaliczono „urban development projects”, czyli „przedsięwzięcia inwestycyjne na obszarach miejskich, włączając budownictwo centrów handlowych i parkingów”. W związku z powyższym, tego typu przedsięwzięcia powinny zostać, zgodnie z krajowym porządkiem prawnym, poddane procedurze kwalifikacji (screeningu), w wyniku której zostanie wskazany obowiązek albo brak obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Generalna Dyrekcja Ochrony

¹⁶ Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 3 czerwca 2008 r. lub z dnia 5 maja 2009; www.mrr.gov.pl

Środowiska przygotowały zalecenia w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla „przedsięwzięć inwestycyjnych na obszarach miejskich” (urban development projects) dla potencjalnych beneficjentów środków UE. Treść ww. zaleceń jest dostępna pod adresem www.funduszeuropejskie.gov.pl w zakładce *Ocena oddziaływania na środowisko*.

2) wariantowanie inwestycji

Zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 5-7 ustawy *OOŚ*/art. 52 ust. 1 pkt. 3 i 5 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien w szczególności zawierać opis analizowanych wariantów inwestycji oraz uzasadnienie wariantu wybranego przez inwestora do realizacji. Zwrócić należy uwagę w tym miejscu, że opisanie w raporcie jedynie dwóch wariantów: wariantu polegającego na braku realizacji inwestycji (wariant zerowy) oraz realizacji przedsięwzięcia w wybranym przez inwestora wariantcie jest przez Komisję Europejską uznawane za niewystarczające. Komisja Europejska stoi na stanowisku, iż wariant zerowy nie powinien być analizowany jako wariant realizacji inwestycji, a powinien stanowić jedynie punkt odniesienia dla pozostałych analizowanych wariantów. Przeanalizować natomiast należy wszystkie uzasadnione warianty lokalizacji inwestycji oraz wszystkie uzasadnione warianty techniczno-technologiczne. Wybrany do realizacji wariant powinien wynikać z analiz przeprowadzonych w raporcie oraz być zgodny z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (jeżeli został uchwalony) lub decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz z decyzją o pozwoleniu na budowę.

3) udział społeczeństwa oraz postępowanie transgraniczne

W przypadku, gdy w ramach postępowania w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko na wnioskodawcę został nałożony obowiązek sporządzenia raportu, organ prowadzący postępowanie powinien zapewnić udział społeczeństwa w tym postępowaniu (art. 79 ust. 1 ustawy *OOŚ*/art. 53 ustawy *Prawo ochrony środowiska*).

Zgodnie z art. 29 i 30 ustawy *OOŚ*/art. 31 ustawy *Prawo ochrony środowiska* **każdy** ma prawo do składania uwag i wniosków w postępowaniu z udziałem społeczeństwa, a uzasadnienie decyzji powinno zawierać informacje o sposobie wykorzystania uwag i wniosków zgłoszonych w ramach postępowania (art. 85 ust. 2 pkt 1 ustawy *OOŚ*/art. 56 ust. 8 ustawy *Prawo ochrony środowiska*). W przypadku, gdy elementem postępowania w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko było postępowanie transgraniczne, uzasadnienie decyzji powinno również odnosić się do uwag zgłoszonych do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko oraz wyników konsultacji dotyczących eliminowania lub ograniczania transgranicznego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (art. 85 ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy *OOŚ*/art. 64 ust. 1a ustawy *Prawo ochrony środowiska*).

Instytucja Zarządzająca PO IG zaleca w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, korzystanie z uprawnień do przeglądania akt sprawy, sporządzania z nich odpisów i notatek oraz żądania wydania uwierzytelnionych odpisów z akt sprawy przysługujących wnioskodawcy na podstawie art. 73 Kodeksu postępowania administracyjnego. W przypadku stwierdzenia braków w uzasadnieniu decyzji odnośnie uwag i wniosków zgłoszonych w ramach postępowania z udziałem społeczeństwa lub w ramach postępowania transgranicznego, wnioskodawca może skorzystać z uprawnienia do złożenia odwołania do organu administracji publicznej wyższego stopnia, powołując się na niezgodność wydanej decyzji z art. 82 ustawy *OOŚ*/art. 56 i/lub art. 64 ust. 1a ustawy *Prawo ochrony środowiska*. W przypadku natomiast stwierdzenia braków w posiadanych prawomocnych decyzjach środowiskowych lub w decyzjach o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, czy też pozwoleniach na budowę, beneficjent może skorzystać z prawa przysługującego mu na podstawie art. 155 *kodeksu postępowania administracyjnego* i wystąpić do organu, który wydał decyzję z wnioskiem o uchylenie decyzji, powołując się na ważny interes strony. Ze względu jednak na długotrwałość procesu uzyskiwania decyzji administracyjnych stanowiących podstawę realizacji inwestycji, stosowanie takiego rozwiązania zaleca się tylko w ostateczności.

4) kompensacje przyrodnicze

W przypadku przedsięwzięć dla których porządzenie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko jest obligatoryjne oraz dla przedsięwzięć, dla których obowiązek sporządzenia raportu może być stwierdzony w drodze postanowienia, badanie wpływu przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 jest elementem ogólnego postępowania, w którym bada się wpływ przedsięwzięcia na środowisko. W przypadku tych przedsięwzięć może wystąpić sytuacja, w której organ prowadzący postępowanie stwierdza brak znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia na gatunki lub siedliska, ze względu na które obszar przyrodniczy został utworzony, jednak nakłada na wnioskodawcę obowiązek przeprowadzenia działań kompensujących ze względu na stwierdzone inne znaczące oddziaływania na środowisko. Instytucja Zarządzająca, w celu uniknięcia wątpliwości na etapie weryfikacji dokumentacji środowiskowej przez instytucje oceniające wnioski o dofinansowanie projektu, zaleca zadbanie o to, aby organ nakładający obowiązek przeprowadzenia kompensacji wyraźnie wskazał w uzasadnieniu decyzji czy kompensacja nakładana jest w związku ze stwierdzonym znaczącym oddziaływaniem na obszar Natura 2000, czy też ze względu na innego rodzaju znaczące oddziaływanie.

5) ocenę wpływu skumulowanego inwestycji

Raport z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać analizę skumulowanego wpływu przedsięwzięcia na środowisko, przy czym analiza powinna obejmować analizę zarówno wpływu skumulowanego z wpływem już istniejących, jak i planowanych przedsięwzięć. W celu przeprowadzenia takiej analizy możliwe jest np. skorzystanie z przysługującego każdemu na podstawie art. 8-15 ustawy OOS/art. 19 ustawy *Prawo ochrony środowiska* prawa do dostępu do informacji o środowisku.

Zgodnie z przyjętym w ramach PO IG systemem oceny dokumentacji projektowej, zasadnicza ocena dokumentacji zgromadzonej w ramach postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko wraz ze stosownymi decyzjami administracyjnymi zezwalającymi na realizację przedsięwzięcia (decyzja o pozwoleniu na budowę, itp.) przeprowadzana będzie przed zawarciem umowy o dofinansowanie projektu. W przypadku, **gdy dla przedsięwzięcia przeprowadzana była ponowna ocena oddziaływania na środowisko**, beneficjent powinien **złożyć dokumentację oddziaływania projektu na środowisko wraz z pierwszym wnioskiem o płatność**

Na etapie oceny formalnej beneficjenci będą zobowiązani do złożenia oświadczenia woli, w którym stwierdza się, że projekt jest zgodny z politykami horyzontalnymi UE wymienionymi w art. 16 i 17 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, tj. polityką równości szans i ochrony środowiska oraz że projekt jest realizowany zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Stosowna deklaracja została ujęta we wniosku o dofinansowanie projektu, w części „Deklaracja wnioskodawcy”. Ponadto, w ramach oceny formalnej beneficjent będzie zobowiązany do złożenia deklaracji, czy w ramach projektu realizowane będzie przedsięwzięcie znacząco oddziałujące na środowisko lub mogące znacząco oddziaływać na środowisko, lub mogące znacząco oddziaływać na wyznaczone, bądź potencjalne obszary Natura 2000.

W ramach oceny merytorycznej, na podstawie zamieszczonego we wniosku o dofinansowanie projektu uzasadnienia, że projekt odnosi neutralny lub pozytywny wpływ na realizację polityk horyzontalnych przyznawane będą punkty za kryteria merytoryczne w tym zakresie.

Po przejściu oceny merytorycznej przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, beneficjenci realizujący projekty, dla których niezbędne jest uzyskanie decyzji środowiskowej będą zobowiązani do przedstawiania formularzy w zakresie OOS¹⁷ oraz dokumentacji z postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, obejmującej: Mając na uwadze zalecenia rozdziału H Wytycznych (z 5 maja 2009 r.) oraz Instrukcji stanowiącej Załącznik II do Wytycznych, do wniosku o dofinansowanie (wypełniona część F) beneficjent powinien załączyć:

1) decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach (dla przedsięwzięć z I i II grupy),

¹⁷ W treści zgodnej z Załącznikami Ia i Ib do *Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych*

- 2) postanowienie w sprawie potrzeby/braku potrzeby przeprowadzenia OOS (dla przedsięwzięć z II grupy) wraz z niezbędnymi opiniami organów współpracujących,
- 3) postanowienie określające zakres raportu OOS (dla przedsięwzięć z I grupy) wraz z niezbędnymi opiniami organów współpracujących, jeżeli zostało wydane,
- 4) postanowienie organu prowadzącego postępowanie OOS o przeprowadzeniu transgranicznej OOS, jeżeli zostało wydane,
- 5) postanowienia uzgadniające starosty/RDOS oraz opiniujące właściwego organu Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wydane przed decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach,
- 6) decyzję administracyjną, w przypadku której prowadzi się postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 (dla przedsięwzięć z III grupy),
- 7) postanowienie RDOŚ uzgadniające decyzję, w przypadku której prowadzi się postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 (dla przedsięwzięć z III grupy), jeżeli zostało wydane,
- 8) kopię formularza „Informacja na temat projektów, które mogą wywierać istotny negatywny wpływ na obszary NATURA 2000, zgłoszone Komisji (DG ds. Środowiska) na mocy dyrektywy 92/43/EWG”, jeżeli organ, który wydał zgodę na realizację przedsięwzięcia, stwierdził występowanie negatywnego oddziaływania na obszar Natura 2000,
- 9) streszczenie raportu OOS w języku niespecjalistycznym albo cały raport OOS.

Jeżeli beneficjent w chwili składania wniosku o dofinansowanie posiada już decyzję budowlaną dla przedsięwzięcia, dla którego przeprowadzono OOS (z mocy prawa lub na podstawie rozstrzygnięcia z etapu screeningu) to zobowiązany jest załączyć również tę decyzję. Jeśli na etapie postępowania zakończonego wydaniem decyzji budowlanej przeprowadzana była ponowna OOS, beneficjent powinien ponadto załączyć postanowienie RDOŚ uzgadniające decyzję budowlaną oraz streszczenie uszczegółowionego raportu OOS w języku niespecjalistycznym albo cały raport OOS.

2. Ustawa *Prawo ochrony środowiska* (art. 138) nakłada na podmiot prowadzący instalację lub eksploatujący urządzenia obowiązek ich eksploatacji zgodnie z wymogami ochrony środowiska.

Z przepisów tej ustawy oraz z przepisów ustawy *Prawo wodne* wynika, że uruchomienie lub istotna zmiana sposobu funkcjonowania instalacji lub urządzeń, stanowiących produkt realizacji niektórych projektów, które mogą uzyskać wsparcie ze środków EFRR w ramach PO IG może wymagać uzyskania pozwolenia zintegrowanego lub pozwolenia na wprowadzenie gazów lub pyłów do powietrza lub pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków przemysłowych do wód lub ziemi.

Rodzaje instalacji lub urządzeń, których uruchomienie może wymagać pozwolenia zintegrowanego zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055).

Rodzaje instalacji lub urządzeń, których uruchomienie nie wymaga pozwolenia na wprowadzenie gazów lub pyłów do powietrza zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów lub pyłów z instalacji nie wymaga pozwolenia (Dz. U. Nr 283, poz. 2840). W pozostałych przypadkach konieczne jest uzyskanie takiego pozwolenia. Rodzaje instalacji, dla których wprowadzanie gazów lub pyłów nie wymaga odpowiedniego pozwolenia zostały m.in. określone w oparciu o tzw. poziomy odniesienia, wskazane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U z 2003 r. Nr 1, poz. 12).

Wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi każdorazowo wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, wydawanego na podstawie przepisów ustawy *Prawo wodne*.

Wymagania, jakie powinno spełniać pozwolenie zintegrowane oraz pozwolenie na wprowadzenie gazów lub pyłów do powietrza zostały określone odpowiednio w art. 211 i art. 224 ustawy *Prawo ochrony środowiska*. Wymagania, jakie powinno spełniać pozwolenie wodnoprawne zostały określone w art. 128 ustawy *Prawo wodne*.

Może się również zdarzyć przypadek, gdy w wyniku uruchomienia produktu realizacji projektu nastąpi zmiana sposobu funkcjonowania instalacji, której uruchomienie wymagało uzyskania pozwolenia zintegrowanego. Wówczas podmiot prowadzący instalację jest zobowiązany poinformować o tym fakcie organ właściwy do wydania pozwolenia zintegrowanego (art. 214 *Prawa ochrony środowiska*).

Zaleca się szczegółowe zapoznanie się z powyższymi przepisami w celu wyeliminowania przypadków, że projekt mimo złożonego oświadczenia nie jest realizowany zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Ustawa *Prawo ochrony środowiska* nakłada również na podmioty prowadzące budowaną lub zmienioną w istotny sposób instalację obowiązek przeprowadzenia wstępnych pomiarów emisji z instalacji. Ponadto, z przepisów tej ustawy może wynikać obowiązek prowadzenia okresowego lub stałego pomiaru poziomu emisji. Wyniki pomiarów należy przedstawiać właściwemu organowi ochrony środowiska (starosta) oraz wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska. Dla ustalenia, czy na beneficjencie nie ciąży obowiązek prowadzenia pomiarów emisji zaleca się zapoznanie z przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. Nr 283, poz. 2842).

W przypadku, gdy uruchomienie/zmiana sposobu funkcjonowania instalacji lub urządzenia wymaga stosownego pozwolenia lub też powiadomienia organu właściwego do wydania pozwolenia zintegrowanego, beneficjent składając oświadczenie o zgodności projektu z politykami horyzontalnymi wymienionymi w art. 16 i 17 rozporządzenia Rady (WE) 1083/2006 zobowiązuje się do uzyskania wymaganego pozwolenia lub poinformowania właściwego organu oraz przeprowadzenia wymaganych pomiarów wielkości emisji.

Przepisy ustawy *Prawo ochrony środowiska* stanowią również, że substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska powinny być wykorzystywane, przemieszczane i eliminowane przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności. Substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska jest azbest, PCB oraz substancje wymienione w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2003 r. w sprawie substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 217, poz. 2141). Podmiot wykorzystujący substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska jest zobowiązany do dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania.

W przypadku, gdy w ramach realizacji projektu są wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska beneficjent jest zobowiązany do wypełnienia powyższych obowiązków.

W przypadku, gdy eksploatacja instalacji będącej produktem realizacji projektu współfinansowanego z EFRR w ramach PO IG powoduje konieczność odprowadzania ścieków przemysłowych do wód lub ziemi beneficjent powinien zwrócić szczególną uwagę na postanowienia art. 40 i 41 ustawy *Prawo wodne* określających podstawowe zasady odprowadzania ścieków, a także na przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych mas substancji, które mogą być odprowadzane w ściekach przemysłowych (Dz. U. Nr 180, poz. 1867).

3. Przepisem, który ma zastosowanie do wszystkich beneficjentów aplikujących o środki w ramach PO IG jest ustawa o odpadach, ustalająca obowiązujące wszystkie podmioty zasady postępowania z odpadami m.in. zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Zaleca się beneficjentom szczegółowe zapoznanie się z przepisami tej ustawy i ich stosowanie.

Opadami są substancje wymienione w załączniku 1 do ustawy o odpadach oraz rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 8 października 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206), których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do pozbycia której jest zobowiązany.

Zgodnie z przepisami tej ustawy, każdy podmiot podejmujący działania powodujące lub mogące powodować powstawanie odpadów jest zobowiązany zapobiegać powstawaniu lub ograniczać ilość

powstających odpadów, a w przypadku ich powstania zapewnić zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk lub unieszkodliwienie.

Powstające odpady powinny być w pierwszej kolejności poddawane odzyskowi lub unieszkodliwiane w miejscu ich powstawania, a w przypadku braku takiej możliwości (tj. braku instalacji do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, spełniającej określone w przepisach wymagania) przekazywane do najbliższych położonych miejsc, w których będą mogły być poddane odzyskowi lub unieszkodliwione. Rodzaje odpadów, które mogą być unieszkodliwiane poza specjalistycznymi instalacjami określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. Nr 49, poz. 356).

Unieszkodliwiane mogą być jedynie odpady, z których uprzednio wyselekcjonowano odpady nadające się do odzysku. Zakazany jest odzysk PCB, zaś odpady zawierające te związki mogą być poddane odzyskowi lub unieszkodliwieniu tylko po usunięciu z nich PCB, a w przypadku braku możliwości usunięcia powinny być unieszkodliwione z uwzględnieniem przepisów regulujących kwestię unieszkodliwiania PCB. Oleje odpadowe powinny być w pierwszej kolejności poddane odzyskowi przez regenerację.

Należy zapewnić, by odpady były zbierane w sposób selektywny. Zakazane jest mieszanie odpadów niebezpiecznych różnych rodzajów oraz mieszanie odpadów niebezpiecznych z odpadami innymi niż niebezpieczne, chyba że jest to robione w celu poprawy bezpieczeństwa procesów odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. Odpadami niebezpiecznymi są odpady wymienione w załączniku 2 do ustawy, w tabeli A, posiadające jednocześnie co najmniej jedną cechę wymienioną w załączniku 4 do ustawy lub wymienione w załączniku 2 do ustawy, w tabeli B, zawierające co najmniej jeden składnik wymieniony w załączniku 3 do ustawy i posiadające co najmniej jedną z właściwości wymienioną w załączniku 4 do ustawy. Jednocześnie Minister Środowiska w rozporządzeniu z dnia 13 maja 2004 r. w sprawie warunków, w których uznaje się, że odpady nie są niebezpieczne (Dz. U. 128, poz. 1347) ograniczył przypadki, w których odpady uznaje się za niebezpieczne. Baterie i akumulatory powinny być zbierane oddzielnie od innego rodzaju odpadów w sposób umożliwiający ich dalszy odzysk.

W przypadku, gdy w wyniku eksploatacji instalacji lub urządzenia będącego produktem realizacji projektu współfinansowanego z EFRR w ramach PO IG będą powstawać odpady niebezpieczne w ilości przekraczającej 0,1 Mg rocznie, beneficjent jest zobowiązany do opracowania programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi oraz do uzyskania decyzji zatwierdzającej ten program, natomiast jeżeli ilość powstających odpadów niebezpiecznych nie będzie przekraczała 0,1 Mg rocznie lub też ilość odpadów innych niż niebezpieczne będzie przekraczała 5 Mg rocznie, konieczne jest przedłożenie właściwemu organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami. W przypadku natomiast, gdy w wyniku eksploatacji instalacji powstawać będzie powyżej 1 Mg odpadów niebezpiecznych rocznie lub powyżej 5 tys. Mg rocznie odpadów innych niż niebezpieczne, konieczne jest uzyskanie pozwolenia na wytwarzanie odpadów. Powyższe obowiązki nie dotyczą beneficjenta, który na eksploatację instalacji uzyskał pozwolenie zintegrowane. Wymogi, które powinno spełniać pozwolenie na wytwarzanie odpadów określa art. 18 ustawy o odpadach, a wymogi dotyczące decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami zostały określone w art. 21 tej ustawy. Organem właściwym dla wydania ww. decyzji lub zatwierdzenia ww. programu jest wojewoda, marszałek województwa lub starosta w zależności od kategorii przedsięwzięć. Poszczególne kategorie przedsięwzięć zostały określone w art. 378 ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

Wnioskodawca może przekazać obowiązek gospodarowania odpadami innemu podmiotowi, przy czym podmiot ten musi posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie gospodarowania odpadami. Określone rodzaje odpadów mogą być przekazane osobom fizycznym nie będącym przedsiębiorcami na ich potrzeby. Rodzaje odpadów, które mogą być przekazane osobom ww. podmiotom zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie listy rodzajów odpadów, które posiadacz może przekazać osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym nie będącymi przedsiębiorcami oraz dopuszczalnych metod ich odzysku (Dz. U. Nr 75, poz. 527).

Posiadacz odpadów jest zobowiązany do prowadzenia ich ilościowej i jakościowej ewidencji w formie karty ewidencji odpadu prowadzonej dla każdego odpadu odrębnie lub karty przekazania odpadu. Biorąc pod uwagę potrzebę wprowadzenia ułatwień dla małych i średnich przedsiębiorców Minister Środowiska ograniczył ten obowiązek wydając rozporządzenie z dnia 11 grudnia 2001 r. w *sprawie rodzajów odpadów lub ich ilości, dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów, oraz kategorii małych i średnich przedsiębiorstw, które mogą prowadzić uproszczoną ewidencje odpadów* (Dz. U. Nr 152, poz. 1735).

Problematyka równości szans jest przedmiotem regulacji zarówno Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, jak i wydanych na jego podstawie dyrektyw, regulujących kwestię równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług, kwestię równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do zatrudnienia, kształcenia i awansu zawodowego oraz warunków pracy, kwestię równości wynagrodzeń za wykonywanie takiej samej pracy, kwestię równego traktowania kobiet i mężczyzn w zakresie ubezpieczeń społecznych, kwestię łączenia obowiązków domowych i pracy zawodowej, kwestię przeciwdziałania bezrobociu kobiet, kwestię równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne oraz równego traktowania w zakresie zatrudnienia, dostępu do edukacji i pracy, . Postanowienia dyrektyw dotyczących równości szans zostały implementowane do prawa polskiego i znalazły odzwierciedlenie w następujących przepisach:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.);
- ustawie z 26 czerwca 1974 r Kodeks pracy (tekst jednolity Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn.zm.);
- ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095, z późn.zm.);
- ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001, z późn. zm.);
- ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm);
- ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 231, poz. 1965, z późn. zm.);
- ustawie z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. Nr 5. poz. 3, z późn. zm.);
- ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.);
- ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r., Nr 210, poz. 2135, z późn zm.);
- ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jednolity Dz.U. z 2002r., Nr 101, poz. 926, z późn. zm.)

oraz wydanych na ich podstawie rozporządzeniach.

W opinii Komisji Europejskiej jednak przepisy prawa krajowego nie w pełni implementują dyrektyw 2000/78/EC ustanawiającą ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy¹⁸ oraz 2000/43/WE wprowadzającą w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne¹⁹. Z względu na zarzuty Komisji Europejskiej Departament ds. Kobiet, Rodziny i Przeciwdziałania Dyskryminacji pracuje obecnie nad „Ustawą o równym traktowaniu”²⁰.

¹⁸ (Dz.U. L 303 z 2.12.2000, s. 16-22

¹⁹ (Dz. U. L 180 z 19.7.2000, s. 22-26)

²⁰ Tekst projektu ustawy jest dostępny w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie www.mpips.gov.pl

Projekt ustawy w chwili obecnej znajduje się w konsultacjach międzyresortowych. W lipcu 2008 r. projekt Ustawy został skierowany na Komitet Stały Rady Ministrów. Instytucja Zarządzająca PO IG w celu głębszego zrozumienia problematyki równości szans zaleca zapoznanie się również z projektem tej ustawy.

Należy podkreślić, że projekty aplikujące o finansowe wsparcie w ramach EFRR nie mogą stawiać barier ze względu na płeć, poglądy, orientację seksualną, pochodzenie rasowe lub etniczne przede wszystkim w zakresie zatrudniania i polityki kadrowej prowadzonej w stosunku do osób, które będą zatrudniane w ramach projektów realizowanych w ramach PO IG.

Przedsięwzięcie nie może w żaden sposób przyczyniać się do dyskryminacji, bezpośredniej lub pośredniej, w szczególności ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związkową, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientację seksualną, a także ze względu na zatrudnienie na czas określony lub nieokreślony albo w pełnym lub w niepełnym wymiarze czasu pracy, co zostało podkreślone w *Kodeksie Pracy i Ustawie o promocji i zatrudnieniu*. Jednocześnie, zgodnie z Ustawami o *mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym*, a także o *gwarancjach wolności sumienia i wyznania* w ramach prowadzonej polityki kadrowej projekt nie może dyskryminować uczestników przedsięwzięcia ze względu na przynależność do mniejszości lub dyskryminować bądź uprzywilejowywać z powodu religii lub przekonań w sprawach religii.

Ponadto, zatrudniani pracownicy w ramach projektu powinni być traktowani zgodnie z *Kodeksem Pracy*, równo w zakresie nawiązania i rozwiązania stosunku pracy, warunków zatrudnienia, awansowania oraz dostępu do szkoleń w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu będzie miało miejsce wówczas gdy wystąpi niedozwolone ze względu na przesłanki równości szans różnicowanie przez pracodawcę sytuacji pracownika, którego skutkiem będzie w szczególności: odmowa nawiązania lub rozwiązanie stosunku pracy, niekorzystne ukształtowanie wynagrodzenia za pracę lub innych warunków zatrudnienia, pominięcie przy awansowaniu, przyznawaniu innych świadczeń związanych z pracą, pominięcie przy typowaniu do udziału w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe. Jednocześnie należy podkreślić, że wszyscy zatrudnieni pracownicy w ramach projektu mają prawo do jednakowego wynagrodzenia za jednakową pracę lub za pracę o jednakowej wartości. Wynagrodzenie musi obejmować wszystkie składniki wynagrodzenia, bez względu na ich nazwę i charakter, a także inne świadczenia związane z pracą, przyznawane pracownikom w formie pieniężnej lub w innej formie niż pieniężna.

Zasada równego traktowania musi również być respektowana przez pracodawców w zakresie realizowanego projektu zapisów ustawy o *systemie ubezpieczeń społecznych*. W w/w akcie prawnym zostały przedstawione warunki systemu ubezpieczeń społecznych, obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, które muszą być bezwzględnie przestrzegane przez pracodawcę. Należy również pamiętać, że w ramach projektu obowiązuje ochrona danych osobowych zgodnie z Ustawą o *ochronie danych osobowych*. Nie może mieć miejsca przetwarzania danych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, przynależność wyznaniową, partyjną lub związkową, jak również danych o stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym oraz danych dotyczących skazań, orzeczeń o ukaraniu i mandatów karnych, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym.

Ponadto z organizacyjnego punktu widzenia, do finansowanego przedsięwzięcia powinni mieć dostęp wszyscy, którzy będą w nim uczestniczyć, oznacza to, że projekt powinien być dostosowany dla potrzeb osób niepełnosprawnych i nie stawiać w tym zakresie żadnych barier (np. w budynku powinna znajdować się winda).

Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka uznaje, że projekt jest zgodny z politykami horyzontalnymi wymienionymi w art. 16 i 17 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 jeżeli jest realizowany w pełni zgodnie z wyżej wymienionymi aktami prawa polskiego regulującymi kwestię ochrony środowiska oraz kwestię równości szans, a także Wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie, w jakim go to dotyczy.

W celu wypełnienia wymagań w zakresie realizacji projektu zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, niezbędne jest zatem szczegółowe zapoznanie się z ww. przepisami prawa oraz odpowiednimi Wytycznymi wydanymi przez Ministra Rozwoju Regionalnego.

Szczegółowa analiza wpływu projektu na polityki horyzontalne (wpływ co najmniej neutralny lub pozytywny) będzie prowadzona na etapie oceny merytorycznej. Ocenianie pozytywnego wpływu na polityki horyzontalne, w ramach kryteriów merytorycznych fakultatywnych, jest związane ze specyfiką działań, w których premiowanie aspektu środowiskowego uznano za zasadne.

3. Definicja delokalizacji oraz badanie projektów realizowanych w ramach 4. osi priorytetowej PO IG pod kątem eliminowania przypadków wystąpienia przedmiotowego zagadnienia.

Z uwagi na brak wytycznych Komisji Europejskiej w kwestii zagadnienia niewystępowaniu delokalizacji w projektach realizowanych z udziałem środków strukturalnych UE, przy jednoczesnym zobowiązaniu się Polski do wypełnienia zapisów programowych w przedmiotowym zakresie, Instytucja Zarządzająca PO IG zleciła opracowanie ekspertyzy na temat rozumienia i stosowania zagadnienia delokalizacji w ramach PO IG. Na jej podstawie sprecyzowano rozumienie kryterium braku delokalizacji jako wymogu formalnego dla projektów realizowanych w działaniu 4.4 oraz 4.5 PO IG oraz określono obowiązki beneficjentów w przedmiotowym zakresie.

a) rozumienie i stosowanie zagadnienia delokalizacji w ramach PO IG

PO IG to największy program operacyjny, jaki kiedykolwiek został przygotowany w ramach polityki spójności ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na wspieranie przedsiębiorczości, innowacyjności i rozwoju przedsiębiorstw. Program ten był także jednym z tych programów, wobec którego prowadzone były najtrudniejsze negocjacje z Komisją Europejską. W trakcie tych negocjacji **strona polska podjęła zobowiązanie wobec Komisji Europejskiej dotyczące zapewnienia niewspierania ze środków PO IG inwestycji polegających na przenoszeniu działalności produkcyjnej czy usługowej z innych krajów Unii Europejskiej do Polski, czyli do niewspierania tzw. delokalizacji. Zobowiązanie to zostało podjęte w stosunku do działań na rzecz przedsiębiorców wspieranych ze środków unijnych w ramach priorytetu 4 PO IG.**

Efektem negocjacji Polski z Komisją Europejską jest następujący zapis w opisie priorytetu 4 PO IG:

„W przypadku pomocy udzielonej z Funduszy Strukturalnych dużemu przedsiębiorcy, Instytucja Zarządzająca zobowiązuje się do uzyskania zapewnienia od tego przedsiębiorcy, że udzielona pomoc będzie dotyczyć nowej inwestycji i nie będzie wykorzystana na wsparcie inwestycji dotyczącej przeniesienia działalności produkcyjnej lub usługowej z innych krajów członkowskich Unii Europejskiej”.

Tym samym strona polska zobowiązała się do przestrzegania zobowiązań wynikających z Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. *ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.* Zobowiązanie to dotyczy przede wszystkim dużych przedsiębiorców, beneficjentów działania 4.5 PO IG, bo to oni głównie będą korzystali ze wsparcia w ramach tego działania.

Kolejnym efektem przyjętego przez polską stronę zobowiązania są zapisy w kryteriach wyboru projektów. Kryteria te zostały przyjęte przez Komitet Monitorujący PO IG w dniu 20 lutego 2008 roku. Jednym z formalnych kryteriów specyficznych oceny projektów realizowanych w ramach działania 4.5 i 4.4 PO IG jest kryterium zgodności projektu ze zobowiązaniem dotyczącym delokalizacji w następującym brzmieniu

„W przypadku pomocy udzielonej dużemu przedsiębiorcy, udzielana pomoc nie będzie wykorzystywana na wsparcie inwestycji dotyczącej przeniesienia działalności produkcyjnej lub usługowej z innych krajów członkowskich UE.”.

Zobowiązanie to dotyczy dużych przedsiębiorców, wsparcia udzielanego na nowe inwestycje oraz wyłącznie przenoszenia działalności produkcyjnej czy usługowej z krajów członkowskich Unii Europejskiej do Polski. Zobowiązanie to odnosi się do dużych przedsiębiorców, beneficjentów działań w priorytecie 4 PO IG, a szczególnie działania 4.5 i 4.4 PO IG, bo to oni głównie będą korzystali ze wsparcia w ramach tego działania. Ponadto zobowiązanie to wskazuje, że strona polska będzie nie tyle sama badała *a priori* u beneficjentów, czy takie przenoszenie działalności u przedsiębiorcy następuje, ale zobowiązuje się do uzyskania takiego zapewnienia bezpośrednio od przedsiębiorcy. Nie jest wskazane, w jaki sposób to zapewnienie ma być uzyskane, ale należy założyć, że powinno ono przyjąć pisemną formę deklaracji od tych dużych przedsiębiorców, jako od beneficjentów wsparcia. Takie zapewnienie ma dotyczyć przeniesienia działalności zarówno produkcyjnej jak i usługowej.

Ani Komisja Europejska ani dotychczasowe zapisy w dokumentach programowych nie podają definicji delokalizacji, nie podają też, jak należy interpretować zapisy w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006. Wywołuje to trudności dla wszystkich instytucji i osób włączonych w proces wdrażania PO IG, a szczególnie priorytetu 4. PO IG. Brak jest materiałów i wydawnictw zawierających kompleksowe opracowania na temat interpretacji Komisji Europejskiej w zakresie delokalizacji, określenia definicji delokalizacji, a także odpowiadających na pytanie w jakim stopniu polskie przepisy transponują prawo europejskie w tym zakresie. Zapisy punktu 42 preambuły do rozporządzenia 1083/2006 nie określają kryteriów definiowania tego, co może lub powinno być uznane za delokalizację, jak również nie wskazują konsekwencji niezastosowania się do powyższego postanowienia. Ponadto, Komisja Europejska nie udostępniła jakichkolwiek sposobów monitorowania i badania projektów pod kątem eliminowania przypadków delokalizacji.

Pojęcie delokalizacji pojawia się w wielu opracowaniach naukowych, a także w różnorodnych dokumentach opracowywanych przez organizacje związane ze strukturami Unii Europejskiej.

Na potrzeby realizacji PO IG i w odpowiedzi na zapisy rozporządzenia 1083/2006, a także ze względu na kontekst społeczny delokalizacji, przyjęto następującą jej definicję:

Delokalizacja jest to zamierzone działanie, polegające na przeniesieniu całości lub części działalności produkcyjnej lub usługowej z jednego kraju do drugiego, związane bezpośrednio z przeniesieniem miejsc pracy i powodujące ubytek miejsc pracy w macierzystym zakładzie większy niż 33 procent. Stosowanie tej definicji w ramach programu PO IG dotyczy wyłącznie dużych przedsiębiorstw i przenoszenia działalności z dowolnego kraju członkowskiego Unii Europejskiej do Polski.

Przenoszenie miejsc pracy z jednego kraju do drugiego oznacza zamykanie miejsc pracy w jednym kraju i jednoczesne otwieranie nowych miejsc pracy w drugim kraju przy prowadzeniu tej samej działalności gospodarczej. Zamierzone działanie oznacza, że jest ono w pełni zaplanowane i realizowane przez kierownictwo firmy.

Przedłożona definicja jest konsekwencją analizy kilkuset definicji publikowanych na całym świecie i traktujących zjawisko delokalizacji jako odzwierciedlenie zmian w funkcjonowaniu przedsiębiorstw w globalnej gospodarce, które wynikają z ich adaptacji do coraz bardziej konkurencyjnego środowiska oraz szybkich zmian technologicznych.

Transfer całości lub części działalności produkcyjnej czy usługowej z jednego kraju do drugiego, mający znamiona delokalizacji w myśl przyjętej definicji, może przyjąć następującą formę:

1. Delokalizacja zupełna. Firma przenosi się za granicę wraz z całą produkcją, zwalniając całą załogę i zachowując własność środków produkcji, w całości eksportując produkty tam wytwarzane do krajów trzecich. Przesłankami takiej decyzji są zwykle wielkość, jakość oraz konkurencyjne ceny zasobów i zdolności wytwórczych, niższe ogólne obciążenia fiskalne lub ulgi i inne bodźce dla inwestycji, sprzyjające otoczenie biznesowe i infrastrukturalne w państwie goszczącym²¹. Czynniki te oddziałują na poziom kosztów produkcji i konkurencyjność oferty przedkładanej na rynku przez przedsiębiorstwo. Jest to najbardziej oczywisty i przejrzysty przypadek delokalizacji.

²¹ D. Farrell, *Smarter Offshoring*, „Harvard Business Review”, 2006, No. 6, s. 88

2. Delokalizacja wewnątrz korporacyjna. Firma w sposób zamierzony zamyka zakład lub jego część w jednym kraju, redukując miejsca pracy, i jednocześnie uruchamia tożsamą działalność produkcyjną lub/i usługową (także w formie spółki w ramach grupy kapitałowej) w drugim kraju (w tym przypadku w Polsce) – jest to tzw. *captive offshoring* – „*offshoring na uwięzi*”, czyli wymiana wewnątrz korporacyjna²². Według badań przeprowadzonych w 2004 roku w Niemczech przez *Roland Berger Strategy Consultants* wynika, iż 90% ankietowanych przedsiębiorstw planuje przeniesienie części swojego łańcucha wartości poza Niemcy w ciągu najbliższych pięciu lat. Tendencję tę potwierdzają badania obejmujące kompleksowo plany strategii rozwoju firm europejskich, przeprowadzone w 2004 roku przez *Economist Intelligence Unit*. Prawie 1/3 firm objętych badaniem wytwarzała w krajach Piętnastki 75 procent, lub więcej swojej produkcji. Zgodnie z deklaracjami wskazanymi w badaniach udział ten miał spaść do poziomu około 20 procent w ciągu kolejnych kilku lat. Ten rodzaj delokalizacji jest najbardziej powszechnym sposobem przenoszenia działalności gospodarczej. Jest powodowany chęcią poprawy swojej pozycji konkurencyjnej.
3. Delokalizacja reeksportowa. Firma zamyka lub ogranicza działalność gospodarczą w kraju macierzystym, redukując miejsca pracy, i jednocześnie w ramach tej samej działalności zleca produkcję filiom lub innym spółkom zagranicznym w ramach grupy kapitałowej, w celu ich reeksportowania do kraju macierzystego i dalszego tam przetworzenia. Celem takiej fragmentacji produkcji jest zwiększenie zysku poprzez minimalizację kosztów produkcji, wynikających z niższych kosztów pracy w kraju lokalizacji określonego elementu łańcucha produkcji lub/i podniesienie jakości półproduktu dzięki wysokim kwalifikacjom ludzkimi i technicznym umiejscowionym w innym kraju. Jest to sytuacja będącą pewnym przypadkiem delokalizacji wewnątrz korporacyjnej, ale nastawioną na reeksport.
4. Delokalizacja poprzez fuzje i przejęcia. Firma zamyka jeden ze swych zakładów w jednym kraju lub ogranicza w nim działalność gospodarczą, redukując miejsca pracy i jednocześnie otwiera nowy zakład w drugim kraju produkujący podobny produkt czy oferujący podobną usługę. Delokalizacja działalności gospodarczej dokonywana jest w tym przypadku poprzez wspólne przedsięwzięcia z partnerami z rynków trzecich, w formie fuzji i przejęć. Zakup/przejęcie innego działającego podmiotu gospodarczego, wyposażonego w maszyny, urządzenia i technologie prawie tożsame z tymi dotychczas wykorzystywanymi w zakładzie macierzystym (koncentracja horyzontalna) skutkują rozwojem produkcji dóbr lub usług o lekko zmodyfikowanych parametrach technicznych, użytkowych lub wizualnych. O przeniesieniu działalności świadczy w tym przypadku fakt skoncentrowania produkcji w nowym zakładzie (np. w Polsce) i jej zaprzestanie w starej lokalizacji połączone z redukcją miejsc pracy.
5. Delokalizacja restrukturyzacyjna. Firma przeprowadza restrukturyzację swoich zakładów, w wyniku której część z nich jest zamykana lub działalność w nich jest ograniczana, a nowe zakłady w innych krajach przejmują ich zadania. Jest to przypadek podobny do punktu 2, z tą różnicą, że proces ten jest wymuszony przez złą ekonomiczną sytuację firmy.

Jednocześnie podkreślenia wymaga fakt, iż zamknięcie jakiegokolwiek zakładu lub spółki w ramach jednej grupy kapitałowej i otwarcie nowego zakładu w innym kraju nie musi automatycznie być związane z przeniesieniem działalności. **Definicji delokalizacji nie wyczerpują i tym samym nie stanowią delokalizacji m.in. następujące przypadki:**

1. Nowe rynki odbiorców. Rozpoczęcie produkcji tego samego lub podobnego produktu lub oferowanie tych samych lub podobnych usług w związku z ich adresowaniem do całkowicie nowego rynku odbiorców (wykluczając reeksport produktów, półproduktów lub usług do dotychczas obsługiwanych rynków), przy założeniu, że dotychczasowa produkcja czy oferowanie dotychczasowych usług w kraju macierzystym jest nadal kontynuowane i nie następuje znaczny ubytek miejsc pracy w kraju macierzystym.

²² Taką definicję proponuje m.in. *World Investment Report 2004. The Shift Towards Services*, UNCTAD, New York and Geneva 2004, s. 149.

2. Nowe produkty i usługi. Rozszerzenie prowadzonej działalności gospodarczej poprzez otwarcie nowego podmiotu gospodarczego w drugim kraju, produkującego zupełnie nowy produkt czy oferującego zupełnie nową usługę w ramach tej samej lub podobnej działalności gospodarczej, przy założeniu, że produkcja „starych”, często podobnych produktów czy oferowanie podobnych usług w kraju macierzystym jest nadal kontynuowane i nie następuje znaczny ubytek miejsc pracy w kraju macierzystym.
3. Dywersyfikacja działalności gospodarczej. Rozszerzenie prowadzonej działalności gospodarczej poprzez otwarcie nowego podmiotu gospodarczego w drugim kraju, produkującego zupełnie nowy produkt czy oferującego zupełnie nową usługę w ramach nowej sfery działalności gospodarczej, przy założeniu, że dotychczasowa produkcja czy oferowanie dotychczasowych usług w kraju macierzystym jest nadal kontynuowane i nie następuje znaczny ubytek miejsc pracy w kraju macierzystym. Ten przypadek jest związany z dywersyfikacją prowadzonej działalności gospodarczej.
4. Outsourcing zewnętrzny. Rezygnacja z określonej działalności w kraju i powierzenie jej wykonania przedsiębiorstwu mającemu siedzibę w innym kraju, nie powiązanemu kapitałowo z firmą – zleceniodawcą (strona trzecia), czyli tzw. „offshore *outsourcing*”²³. Pomimo zakończenia prowadzenia określonej aktywności gospodarczej nie istnieje potrzeba budowy nowego zakładu produkcyjnego lub usługowego zagranicą.

W wyniku przeprowadzonej wyżej analizy można stwierdzić, że następujące wskaźniki są najbardziej charakterystyczne i mogą świadczyć o delokalizacji:

- ubytek miejsc pracy w zakładzie macierzystym przedsiębiorcy,
- przeniesienie produkcji tego samego produktu, półproduktu, usługi do Polski *lub/i*
- przeniesienie maszyn i urządzeń ze starej do nowej lokalizacji w Polsce *lub/i*
- znaczący udział sprzedaży eksportowej w sprzedaży ogółem zakładu/oddziału/filii zagranicznej w Polsce (zwykle powyżej 60%) będącej przedmiotem projektu *lub/i*
- przewaga eksportu nad importem w nowym przedsiębiorstwie w Polsce *lub/i*
- odsetek osób z wyższym wykształceniem do ogółu zatrudnionych w zakładzie, oddziale lub filii w Polsce przewyższa tożsamy wskaźnik w spółce-matce w kraju macierzystym.

b) obowiązki beneficjentów w obszarze wymogu braku delokalizacji w projekcie:

- deklaracja **na etapie wniosku o dofinansowanie** o braku delokalizacji w projekcie składanym przez dużego przedsiębiorcę w ramach działania 4.4 lub 4.5 PO IG
- ponowna deklaracja **na etapie pośredniego i końcowego wniosku o płatność**.

Pełny tekst ekspertyzy: www.poig.gov.pl

²³ Ibidem.